

V.N.T.S. LEDENBRIEF

Tijdschrift van de

VERENIGING VRIENDEN

NEDERLAND-TSJECHIE & SLOWAKIJE

Nr. 96 M a a r t 1994

COLOFON

Bestuur:

A. Hoogstad voorzitter
Antoniuslaan 33, 3341 GA Hendrik Ido Ambacht
Tel. 01858-12603

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer secretaris
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag
Tel. 070-3258679

J.M. van Gastel penningmeester
Postgiro rek.nr. 379543 t.n.v.
Ver. Vrienden Nederland-Tsjechie & Slowakije te Rijswijk
Tel. 070-3901190

A. den Boogert adj. secr./penn.
D. Klein Breteler
G.P.A. Schöpping
Mevr. H. Sugito
J. Vrijhof
Mevr. M. v.d. Wijngaard

Redactie Ledenbrief:

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer tel. 070-3258679
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag

Mevr. H. Sugito
Joh. Sugito
J.F.E. Wallin
J. Vrijhof

Ledenadministratie:

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag

GSM (Genootschap voor Tsjechische en Slowaakse Muziek):

J.F.E. Wallin (voorzitter) tel. 070-3278706
Prins Bernhardlaan 21, 2264 CA Leidschendam

W. Brandse
P.J.M. de Co

Afdelingen:

Amsterdam K.L. Thio tel. 020-6791423
Rotterdam: A. den Boogert tel. 010-4205581
Den Haag L.M.A. Marcus tel. 070-3663918

V.N.T.S.-Filmdienst:

K.L. Thio tel. 020-6791423
Van Baerlestraat 59, 1071 AR Amsterdam

Info Stedenbanden:

J.M. van Gastel tel. 070-3901190

Info Reisdienst:

A. Hoogstad tel. 01858-12603

Nieuwe leden

14/2 Dhr. C. Veer - Zwijndrecht
14/2 Fam. P. Homborg - Hazerswoude
14/2 Dhr. D.J. Dubbeling - Amsterdam
16/2 Fam. D.F.A. Langerhorst - Noordwijk
17/2 Dhr. G. Honing - Lelystad
19/2 Fam. R. Voors - Den Haag
19/2 Fam. A. Joosten - Haelen

PRANEDA b.v.

Nijmegen - Nederland

IMPORT - EXPORT

Microweg 11 Tel.: 080-723523
6545 CL NIJMEGEN Fax: 080-723535

Komt u ook naar de Jaarvergadering op
26 maart ? Even bellen: 070-3258679

Kopij voor het Aprilnummer gaarne voor
28 maart inzenden.

VAN DE VOORZITTER

Enkele weken geleden ontving ik een boekje getiteld Tsjechië door Michael Ivory, in het Nederlands vertaald door Marijke Koekoek.

Het is een uitgave van J.H. Gottmer in Haarlem die een serie heeft van Compacte Reisgidsen, waarin er ook een van Praag voorkomt.

Tot nu toe heb ik nog nooit een reisgids achter elkaar uitgelezen omdat zij over het algemeen te dik zijn. Dat heb ik nu wel klaargespeeld en heb daarbij veel nieuws ontdekt. Het boek telt 128 bladzijden, is boeiend geschreven en bevat vele fraaie foto's en overzichtelijke kaartjes. Het boekje gaat gemakkelijk in je binnenzak, wat

erg praktisch is. De prijs is vriendelijk: f 16,90. De tekst is boeiend en vlot, wat een compliment is voor de vertaalster, en de informatie is aktueel.

Na een inleiding en een historisch overzicht is de beschrijving van Praag kort gehouden. Maar daarvoor kunt u terecht in het andere deeltje in de reeks. De keuze van de illustraties is onconventioneel. Bijzonder is de beschrijving van de bezienswaardigheden in Bohemen, nu als Tsjechië aangeduid. Hoewel ik toch wel wat van het land gezien heb, werd ik me bewust nog veel, wat de moeite waard is, overgeslagen te hebben.

In de gids is ook een mooie beschrijving van Slowakije opgenomen. De schrijver voorspelt, dat het land een goede toekomst als toeristische attractie tegemoet gaat. Landschappelijk en folkloristisch biedt het veel schoons. De natuurliefhebber kan er nog volop aan zijn trekken komen.

Het is nuttig, dat bij praktisch iedere stad hotels vermeld worden, met hun telefoonnummers en ook met een korte beoordeling en het prijsniveau.

De gids geeft een groot aantal praktische adviezen en informatie. Die gegevens zijn aktueel en beslaan een groot aantal terreinen. Aktualiteit wordt snel achterhaald. De uitgever doet een beroep op de gebruikers om waarnemingen, die niet (meer) stroken met de tekst van het boekje aan hem door te geven, zodat de nieuwe drukken steeds opnieuw geaktualiseerd kunnen worden. En sympathiek voornemen. Hopelijk wordt dat snel en veelvuldig opgevolgd.

Op pag. 14 ontdekte ik een onjuistheid. Masaryk bleef niet tot zijn overlijden in 1937 president van de Tsjechoslowaakse Republiek. In 1934, hij was toen al 85 jaar, trad hij terug. Eduard Beneš volgde hem op.

Deze gids nodigt uit tot een nieuwe reis naar Tsjechië en Slowakije en daarbij zal ik hem zeker bij me hebben.

Arie Hoogstad.

VAN DE REDACTIE

Nu komen de plaatjes uit de "namenkalender" goed van pas. De voorplaat is gesierd met een plaatje van Josef Lada uit deze kalender.

Met Pasen lopen de jongens - gewapend met twijgen - de meisjes achterna en proberen hen met hun "zweepje" te raken. De meisjes kopen deze aframmeling af met een beschilderd ei.

In de rubriek "Van en over Tsjechië en Slowakije" leest u nadere bijzonderheden over het Tsjechisch Centrum waar onze voorzitter in de vorige Ledenbrief al iets over schreef.

De berichtgeving van het Tsjechisch Centrum ("Van en over Tsj. en Sl.") en informatie over Jiří Kolář ("Wat het oog streelt - diversen") werd vertaald uit het Engels door Marijke van de Wijngaard en het Tsjechisch door Richer Systems.

Het "Van de leden" is weer goed gevuld en er staat weer het een en ander op de "Boekenplank".

De advertentie van "Praneda" is aangepast want Praneda is van Papendrecht naar Nijmegen verhuisd. Per 1 april (dit is geen grap) gaat Čedok verhuizen. Het nieuwe adres wordt Kleine Gartmanplantsoen 21, 1017 RP Amsterdam.

Het "Genootschap voor Tsjechische en Slowaakse Muziek" werkt aan een nieuw logo en heeft versterking gekregen. Wim Brandse, voorzitter van het Janáček Genootschap voor België en Nederland, is bereid de beide muziekkenners van ons Genootschap bij te staan.

Deze Ledenbrief wordt weer samengesteld met behulp van alle redactieleden en biedt weer van alles wat, en er zit muziek in.

Veel leesplezier en tot ziens op 26 maart!!

Hennie van der Burg.

ČEDOK REIZEN B.V.

DÉ SPECIALIST VOOR TSJECHIË EN SLOWAKIJE

Voor reserveringen van hotels, appartementen, vakantiewoningen en interessante rondreizen per eigen auto!

Vraag ook naar onze uitgebreide wintersportcatalogus!

Bel voor meer informatie: 020-622 0101/622 4888 of fax 020-638 5441

VAN HET BESTUUR

Jaarvergadering 1994

De aanmeldingen voor de Jaarvergadering op **zaterdag 26 maart a.s.** druppelen langzaam binnen.

Zoals reeds gemeld in onze vorige Ledenbrief is vanaf 13.00 uur de Tokiozaal open van **Motel Breukelen** te Breukelen waar u wordt ontvangen met een kopje koffie.

Van 14.00 tot 17.00 uur vindt dan de vergadering plaats. Daarna een uurtje informeel samenzijn met gelegenheid voor een drankje waarna we om 18.00 uur aan tafel gaan om van het warm buffet te genieten. U kunt zich nog aanmelden voor het diner maar doe dit dan voor 22 maart.

Vanaf 20.00 uur wordt er een avondprogramma verzorgd.

Wij kunnen u trots mededelen dat de inmiddels alom bekende film "Ostré Fledvané Vlaky" (Streng bewaakte treinen) zal worden vertoond. Deze film van de regisseur Jiří Menzel is naar het boek van Bohumil Hrabal.

Camera: Jaromír Šofr

Decor: Oldřich Bosák

Muziek: Jiří Sust

Met o.a.: Václav Neckář, Jitka Bendová, Vladimír Valenta, Libuše Havelková, Josef Somr.

Goed voor een oscar in 1967 als beste niet-Amerikaanse film. In deze bizarre, zwarte komedie wordt het verhaal verteld van de jonge Milos, die tijdens de oorlog op een klein stationnetje, ergens in de provincie, als assistent-spoorbeambte komt te werken. Zijn status is duidelijk minder dan niets, maar hij wil zo graag volwassen worden. Dat wil zeggen: hij droomt over de liefde en over verantwoordelijkheid, maar noch het een, noch het ander is zonder problemen of kleerscheuren vlot te realiseren. Als het verzet doorgeeft dat een troepentransport moet worden tegengehouden, neemt de jongen, als de volwassenen niet voor hun taak berekend blijken, de opdracht op zich.

Bijna per ongeluk laat hij daarbij het leven. Menzel toont zich een meester in de portrettering van zijn karakters in hun dagelijks bestaan op en rond het stationnetje. Soms hilarisch, dan ontroerd, als er een vrouw in het spel komt, heel sensueel, altijd scherp, gevoelig en ironisch observator.

In 1984 werd de V.V.N.T. opgericht. Een aantal leden is de vereniging 10 jaar lang trouw gebleven. Wij hopen dat al deze getrouwen op 26 maart a.s. erbij zullen zijn.

Door allerlei omstandigheden en ongemakken is uw secretaris wat achterop geraakt met de normale gang van zaken. Derhalve is het jaarverslag 1993 nog niet klaar om in deze Ledenbrief af te drukken. U houdt het in ieder geval tegoe.

Logo

Het bestuur is aan het stoeien geweest met een nieuw logo daar het oude incompleet was geworden. Het is Daniel Klein Breteler gelukt iets te ontwerpen waarmee we allen konden instemmen. Er wordt nu nieuw briefpapier gedrukt (het oude was al bijna op). Echter, daar de voorraad lidmaatschapskaarten nog lang niet op is, gebruiken we deze voorlopig nog. Driekleurendruk is duur en in dit geval niet echt noodzakelijk, vinden wij. U krijgt dus een lidmaatschapskaart met de oude naam en het oude logo.

H.G.B.

Cok Oostveen verzamelt voor de V.N.T.S. allerlei informatie op het gebied van reizen, vervoer, vakantiewoningen e.d. Een en ander staat ter beschikking van V.N.T.S.-leden. Hebt u op dit gebied nuttige informatie voor de V.N.T.S., laat het Cok dan weten. Zijn adres is: Mesdagstraat 23-I, 1073 HJ Amsterdam. Tel. 020-6628546.

EVENEMENTEN

Slowaaks Marionetten-theater

Tijdens het derde Drents Poppenfestival speelt de befaamde Slowaakse poppenspeler **Anton Anderle** in Schouwburg Ogterop te **Meppel** het klassieke drama "**Don Juan**". In deze marionetten-voorstelling voor volwassenen wordt Duits gesproken.

Zaterdag 23 april: aanvang 19.30 uur. Toegang f 15,--.

Adres Schouwburg: Zuideinde 70. Tel. 05220-54220.

Herfst 1991 maakte Anton Anderle een uitgebreide tournee door Nederland. In de Ledenbrief van dat jaar (nr. 71) is een beschrijving van deze poppenspeler te vinden.

Marijke van den Wijngaard.

Een tweede evenement, het bericht van de muziek- en dansavond van het Tsjechisch Centrum Nederland vindt u bij de rubriek "Van en over Tsjechië en Slowakije".

Van de Anne Frank Stichting in Amsterdam ontving de redactie een artikel over tentoonstelling 'De wereld van Anne Frank'.

Anne Frank tentoonstelling in Praag

In juni 1994 zal de tentoonstelling 'De wereld van Anne Frank, 1929-1945' in Praag te zien zijn. Deze tentoonstelling, die door de Anne Frank Stichting gemaakt werd, toont de ontwikkelingen in Nazi-Duitsland en daarbuiten die leidden tot de Holocaust. De levensgeschiedenis van de familie Frank loopt als een rode draad door de expositie. Daarbij wordt gebruik gemaakt van foto's uit het familie-album van de Franks. Bovendien wordt er aandacht besteed aan na-oorlogs neo-nazisme en racisme.

'De wereld van Anne Frank' reist sinds 1985 door de wereld en was inmiddels in meer dan vijftien landen te zien. In de overtuiging dat de tentoonstelling een bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van de democratie in het voormalige Oostblok, besloot de Europese Gemeenschap onlangs steun te verlenen. Er zijn nu openingen gepland in Polen, Hongarije, Roemenie, Bulgarije en de Tsjechische Republiek. De naam van Anne Frank is in die landen heel bekend. Veel jongeren lezen het Dagboek en overal zijn er straten en scholen die naar haar genoemd zijn.

In de plaatsen waar 'De wereld van Anne Frank' tot nu toe te zien was, fungeerde de tentoonstelling als uitgangspunt voor een reeks van culturele en politieke activiteiten. Dit begeleidende programma is in de ogen van de Anne Frank Stichting essentieel. Daarmee kan bijvoorbeeld de aandacht gevestigd worden op de hedendaagse positie van minderheden. De menselijke neiging om een zondebok te zoeken voor alles wat verkeerd gaat hield immers niet op in 1945. Ook in landen als de Tsjechische Republiek worden joden, zigeuners en gastarbeiders nog steeds gediscrimineerd.

De Fluwelen Revolutie leverde een heleboel vrijheden op. Helaas is er echter een anti-democratische minderheid die in de geest van bijvoorbeeld de Centrumdemocraten en het Front National eist, dat Tsjechië alleen voor de Tsjechen wordt. Hoewel niet te vergelijken met Roemenie en het voormalige Joegoslavië, is nationalisme een probleem in de Tsjechische Republiek. Gewelddadigheden tegen buitenlanders en zigeuners zijn er een gevolg van. De Anne Frank tentoonstelling zal in Praag daarom worden aangevuld met foto's en teksten die deze actuele ontwikkelingen tonen.

Al geruime tijd bestonden er contacten tussen de Anne Frank Stichting en de Praagse uitgeverij Lidové Noviny. Deze uitgeverij kwam twee jaar geleden met een nieuwe uitgave van het Dagboek van Anne Frank en is bij de verwezenlijking van het tentoonstellingsproject in de Tsjechische hoofdstad de belangrijkste partner van de Anne Frank Stichting. Met het oog op het educatieve programma zijn er verder contacten gelegd met het Joods Museum, Charta 77, het Goethe Instituut en de Karels Universiteit.

In samenwerking met Lidové Noviny zal er educatief materiaal ontwikkeld worden bij de tentoonstelling. Dit is beslist nodig, want de manier waarop de tentoonstelling de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog benadert is nieuw voor veel Tsjechen. Het communistische systeem beleed een verhaal anti-fascisme en deed hier in de praktijk weinig mee. De verschrikkingen van toen werden eerder gebruikt om de eigen macht te bevestigen. 'De wereld van Anne Frank' daarentegen legt nadruk op de individuele keuzemogelijkheid van iedereen.

Levien Rouw, medewerker van de afdeling Buitenland van de Anne Frank Stichting.
Adres: Postbus 730, 1000 AS Amsterdam. Telefoon 020-556 7164

NIEUWS VAN DE STEDENBANDEN

Hoorn-Příbram

Van de Stichting Stedenband Hoorn-Příbram ontving de redactie een Stedenband-journaal gedateerd februari 1994.

Een kleine Hoornse delegatie van bestuursleden en sympathisanten van de stichting was eind vorig jaar aanwezig bij de feestelijke ingebruikneming van de gerestaureerde trap die leidt naar de Svata Hora (Heilige Berg). Mede dankzij financiële steun van de gemeente Hoorn is de trap nu hersteld en totaal overhuifd.

In de week van 11 t/m 15 mei 1994 zullen ongeveer 100 bewoners van Příbram, die vorig jaar als gastgezin optraden van Hoornse burgers, op bezoek komen in Hoorn. Met het gezelschap komen ook 30 leden van het gemengd koor van Příbram mee en 25 leden van de Big Band van de stad. Het bezoek zal in het teken van de cultuur staan.

Voor dit jaar staan stages voor mensen uit het zakenleven van Příbram op het programma. Michael Solnický is hen al voor gegaan; hij liep in oktober vorig jaar stage in Hoorn op het gebied van elektrotechniek en automatisering bij Philips.

De Openbare Bibliotheek in Hoorn heeft f 1000,- aan haar zusterorganisatie in Příbram beschikbaar gesteld voor de aankoop van Engelstalige boeken. In april brengt de directie van de bibliotheek in Příbram waarschijnlijk een bezoek aan Hoorn.

Van 23 t/m 27 maart brengen leerlingen van het Gymnasium o.l.v. vier docenten een bezoek aan Hoorn. Zij zullen in gastgezinnen worden ondergebracht. Leerlingen van de Scholengemeenschap Werenfridus gaan op hun beurt van 25 t/m 28 mei a.s. voor een tegenbezoek naar Příbram.

Het Westfries Gasthuis heeft het Staatsziekenhuis in Příbram "geadopteerd". Alle medische- en verpleegartikelen die in Hoorn zijn afgeschreven gaan naar het ziekenhuis in Příbram. Verpleegkundigen uit Příbram krijgen op voorwaarde dat zij Engels of Duits spreken, de gelegenheid stage te lopen in het Westfries Gasthuis. Voorts zijn er plannen voor een symposium over gezondheidszorg of een serie lessen over medisch en/of verpleegkundig gebied.

De fietsclub Hoorn fietste vorig jaar een hoop sponsorgeld voor Příbram bijeen. f 35,000,- daarvan zal voor medisch materiaal voor het ziekenhuis in Příbram gebruikt gaan worden.

Het is nog niet gelukt om rechtstreeks contact te leggen tussen de scoutingclubs in de beide zustersteden. Misschien lukt dit nog op de Jamboree dit jaar in Nederland.

Met de sportuitwisseling wil het helaas niet (meer) zo vlotten. Het bestuur van de stichting zal proberen contacten op sportgebied nieuw leven in te blazen. Voorwaarde daarbij is wel dat de deelnemers elkaar persoonlijk leren kennen.

De kerken in Hoorn hebben al enkele honderden gulden ingezameld voor herstel van het kerkorgel in Příbram.

Een gesprek met uw Tsjechische vrienden
of zakenrelaties voeren,

Leer dan Tsjechisch!

Doeltreffende schriftelijke lessen met
persoonlijke benadering van de problemen
bij de bestudering van de leerstof door
ervaren leraar met zeer uitgebreid eigen
Nederlands lesmateriaal.

Privelessen in Purmerend
tel. 02990-38238

Tenslotte bericht de Stichting Stedenband nog dat zij het aanbod heeft gedaan aan verenigingen e.d. om een praatje te komen houden over haar activiteiten. Zo timmert ze actief aan de weg.

Haarlem-Světla nad Sázavou

Van de gemeente Haarlem ontving het bestuur van de V.N.T.S. het jaarverslag over 1993. Hieronder de hoofdpunten.

In februari 1993 kwamen in een gesprek met het bestuur van Světla een aantal vragen naar voren die betrekking hebben op advies. Světla is vooral geïnteresseerd in know-how. Een enorm voordeel is dat er een Tsjechische stagiair werkzaam is op de afdeling Internationale Zaken van de Kamer van Koophandel, zodat de communicatie stukken makkelijker loopt.

Drie onderwijskrachten van het gymnasium Světla waren in februari te gast bij leraren van het Spaarne- en het Coornhertlyceum en "liepen mee" met de lessen van de beide scholen. Als logisch gevolg kwamen er 40 leerlingen van het gymnasium in september op bezoek in Haarlem.

De glasfabriek Sklo Bohemia sloot als gevolg van de privatisering de kinderopvang. De leidster besloot om vervolgens zelf een kinderdagverblijf te stichten in haar eigen huis. Dankzij publiciteit in het Haarlems Dagblad kon gezorgd worden voor bouw- en schoolmateriaal.

Door fusie van Nederlandse harmonie-orkesten kwamen er ongeveer 50 uniformen beschikbaar; deze zijn naar Tsjechië gebracht.

Ook heeft de gemeente Haarlem schoolmeubilair en schoolmateriaal verstuurd naar Světla.

In het najaar brandde de grootste papierproducent van Tsjechië af. Ook de scholen kregen daardoor met papierschaarste te maken. Dankzij het Haarlems gemeentebestuur en de Haarlemse scholen is er in Světla weer papier beschikbaar.

De Haarlemse Amateur Fotografen Vereniging organiseerde hun jaarlijkse tentoonstelling in het Haarlemse stadhuis te zamen met de Fotoclub Světla.

Ook zijn een aantal voetbalclubs uit Světla op bezoek geweest in Haarlem.

Voorburg-Branice

Ook van de gemeente Voorburg ontving de redactie een jaaroverzicht van 1993.

De belangrijkste culturele uitwisseling in 1993 was van muzikale aard. De Muziekvereniging St. Caecilia toog in mei met ongeveer 50 personen naar Hranice om daar een aantal concerten te geven. In september waren er ongeveer 30 muzikanten en hun begeleiders van het jeugdorkest van Hranice op tegenbezoek in Voorburg in het kader van de culturele manifestatie Crea Cultura.

Hoewel niet direct verband houdend met de stedenband is het wel aardig om te vermelden dat de presentatie van het Nederlandse kinderboek 'Gevaarlijk geheim' van de Tsjechische schrijfster Olga Krijtova in de Voorburgse raadszaal feestelijk ten doop werd gehouden.

De samenwerking op ambtelijk niveau verloopt ook steeds beter. In november heeft de gemeentesecretaris van Hranice zelfs de voltallige gemeenteraad toegesproken. Op uitnodiging van de pompenfabriek Kunz is een delegatie van

TSJECHIË en SLOWAKIJE

LANGLAUFEN

met Tsjechische en Slowaakse begeleiders.

U wilt LANGLAUFEN in het
REUZENGEBERGTE,
SUMAVA of in de TATRA ?

Groepsreizen onder leiding van
Tsjechische en Slowaakse gidsen.
Ook individuele arrangementen en
reizen op maat mogelijk.

Bel TOPO-Aktief en u krijgt
uitgebreide informatie over de
gewenste reis thuis-gestuurd.

TOPO-Aktief

tel. 080 - 606 427

**2de Walstraat 73,
6511 LP Nijmegen**

het Voorburgse gemeentebestuur op bezoek geweest in Hranice.

De cursus Engels die door Voorburg aan de gemeente-ambtenaren van Hranice beschikbaar is gesteld, heeft een onbedoeld neveneffect gekregen. Van de vorige groep ambtenaren die deze cursus gevolgd hebben, zijn er inmiddels een aantal (dankzij hun nieuw verworven kennis) doorgestroomd naar een betere baan. De taal blijft een probleem bij het contact over en weer.

Gezondheidszorg

De contacten met het kindertehuis "Skalicka" zijn verder uitgebreid. In april is een delegatie op bezoek geweest in Voorburg. De wijkvereniging Bovenveen heeft veel goederen verzameld voor het tehuis. Inmiddels is er een stichting opgericht om de hulp aan het tehuis te coördineren.

Bejaardentehuis De Mantel heeft het contact met het bejaardentehuis in Hranice verder voortgezet. Er werd o.a. met een delegatie uit Hranice een bezoek gebracht aan een internationaal congres in Maastricht.

Het ziekenhuis in Hranice kreeg een oproepinstallatie voor het personeel (met name voor de ambulance). De gift is mede mogelijk gemaakt dankzij een bijdrage van Voorburgse Woningbouwverenigingen. Tevens is op verzoek van het ziekenhuis informatie opgestuurd over de structuur van de gezondheidszorg in Nederland.

Onderwijs

In mei vorig jaar is een groep van 40 leerlingen van de school Het Loo uit Voorburg op tegenbezoek geweest in Hranice. Er wordt tussen de leerlingen van de scholen druk gecorrespondeerd.

Politie

In oktober hebben vijf agenten uit Voorburg Hranice bezocht. Er bestaat vooral interesse in elkaars werk en werkomstandigheden (criminaliteitscijfers).

Sport

Een aantal zwemmers uit Hranice heeft in juli een bezoek gebracht aan Voorburg. Door het slechte weer kon er weliswaar niet zoveel gezwommen worden als wel vakantie gevierd. De verwachting is dat in 1994 weer een delegatie naar Voorburg komt. Nu om echt te zwemmen.

Tot zover het nieuws van de stedenbanden.

Jan Vrijhof.

Richer Systems

*Adviesbureau voor Informatica en Automatisering
Bemiddeling van Contacten met de Tsjechische Republiek
Tolk- en Vertaaldiensten*

Ervaring met handelsbemiddeling, selectie van geschikte partners en oprichten van joint-ventures op het gebied van confectie, textiel, informatica (hardware en software) enz.

Met behulp van een netwerk van meer dan 100 vertalers kan Richer Systems vertalingen verzorgen uit het Tsjechisch in het Nederlands, Engels, Duits enz. en andersom.

Voor verdere informatie contact opnemen met:

Richer Systems
t.a.v. dr. J. Chudáček
Populierendreef 218
2272 GZ Voorburg

Telefoon: 070 - 387 33 46
Fax: 070 - 386 50 13

VAN DE LEDEN

Uit Delft, van de heer **P. Krug**, ontvingen wij het vierde Tsjechische portret. Bij "Van en over Tsjechië en Slowakije" wordt het portret van Karel IV, koning van Bohemen, u duidelijk.

Knipsels ontvingen wij van **J. Odinga** uit Engwierum en **E. de Munck** uit Den Haag. Jan Vrijhof verwerkt deze knipsels in de "Knipselman".

Daniel Klein Breteler/Delft reageert o.a. op het portret van Wallenstein maar we beginnen deze rubriek dan met een verzoek van mevrouw **Lecchini** uit Huizen. Zij schrijft:

"Mijn 84-jarige Tsjechische moeder is naar Holland gekomen en woont nu bij mij in het Gooi. Zij kent hier niemand; al haar vrienden, verdere familie en burens heeft zij achter gelaten. Wat zij nodig heeft is gezelschap, vriendschap en iemand om mee te praten.

Ik zou graag iemand verwelkomen die bereid is enige tijd - eens in de week-- met haar te spenderen. Zij spreekt Engels en Tsjechisch maar geen Nederlands. Ik ben bereid om voor deze service te betalen.

Mijn telefoonnummer is 02159-43310."

In de Ledenbrief nr 93 (Nov/Dec '93) stond een fraai verhaal over vriend (maar niet van iedereen) Wallenstein. De schrijver, Peter Krug uit Delft, schetste hierin de wederwaardigheden van deze legendarische figuur. Een kleine aanvulling is wellicht welkom bij onze lezers. Boven op pagina 14 wordt de slag bij de Witte Berg in de buurt van Praag beschreven. Het betekende het einde van de Boheemse onafhankelijkheid en had vele gevolgen. Een daarvan was, dat de Winterkoning naar het protestantse Holland vluchtte en tot zijn dood in Den Haag op het Lange Voorhout woonde. Ik meen ergens tussen Diligentia en Pulchri Studio.

Het artikel gaat chronologisch verder en zo komen we op pag. 15 1648 tegen. De Vrede van Westfalen noemt de schrijver dat. Wij kennen die beter onder de naam van Vrede van Munster. Wanneer u in Munster komt moet u de Friedensaal bezoeken. Helaas is geheel Munster in de oorlog gebombardeerd en het prachtige stadhuis is hierbij volledig uitgebrand. Alleen de voorgevel is blijven staan. De kostbare lambrisering van de Friedensaal was gelukkig al in veiligheid gebracht. Maar ter zake, want uw gids vertelt daar, dat niet alleen de vrede tussen de Spanjaarden en de heersers in de Lage Landen gesloten werd. Ook de Dertigjarige Oorlog kwam ten einde. De beruchte bisschop van Munster, Bommen Berend, maakte het Utrechtse en het Groningse niet meer lastig en de Zweden konden weer naar huis gaan ijshockeyen. Kortom men maakte schoon schip in Munster. Deze bouwstenen leveren natuurlijk veel stof op voor verhalen, legenden en onze Ledenbrief.

Een van deze heren, Schiller, heeft een treurspel geschreven en zo komen we in Altdorf terecht. Daar in Altdorf - tussen Neurenberg en de Tsjechische grens - wordt met enige regelmaat de Wallensteinen Festspiele gehouden. Ik ben daar als dirigent geweest en daardoor in staat u kond te doen. In een kasteel wordt het spel als een klank- en lichtspel opgevoerd. De bewoners hullen zich in historische kledij en beoefenen oude ambachten als de wapensmid, de koperslager. Varkens aan het spit, zondags om 12 uur zingen met z'n allen (frühschoppen), 's-middags een optocht (hiervan heb ik aardige dia's) en tenslotte een massale Breugheliaanse maaltijd.

Buiten het dorp is er een Zigeunerdorp met bijbehorende vreemdelingenhaat. Wanneer je

*Restaurant
Bohemen*

**Het enige Tsjechische
restaurant in Nederland**

Vlees- en visspecialiteiten

**Appelhaven 26
1621 BC Hoorn (N.H.)
Tel. 02290-47692**

als Herr Kapelmeister aus Holland (waar ik strikt genomen als Tukker nog geeneens vandaan kom) aangekondigd wordt en dirigeert voor zo'n 3 à 4 duizend mensen, dan is het niet moeilijk Nederlanders tegen het lijf te lopen. Twee vrienden, begin twintig, waren daar op vakantie na hun middelbare school. Wij hebben daar in het zigeunerkamp rondgelopen en zij hebben hun toekomst laten voorspellen door een waarzegster. Deze zei dat de een een grote reis zou gaan maken en de andere ook, maar een minder plezierige. Natuurlijk geloof je zo'n zigeunervrouwje niet en zeker niet als je weet, dat ze misschien de vrouw is van de plaatselijke kruidenier met toneelaspiraties. Ze gaf de raad mee Schiller en vooral zijn Wallenstein goed te bestuderen.

Jaren later kwam ik de eerste tegen. Hij had medicijnen gestudeerd en was scheepsarts geworden. Dus zijn grote reis was inderdaad uitgekomen. Wallenstein had hij nooit bestudeerd, noch zijn vriend. Deze was enige jaren na onze ontmoeting bij een verkeersongeluk om het leven gekomen en had daarom zijn reis naar de eeuwige jachtvelden aangevangen. Geen mooi eind, maar dan hadden ze maar Wallenstein moeten lezen.

En hoe zit het met U? Wellicht is het lezen van dit artikel voldoende. Anders moet u de decemberledenbrief erop naslaan.

Daniel Klein Breteler.

VAN EN OVER TSJECHIE EN SLOWAKIJE

UIT DE KNIPSELMAP

Er liggen nog twee oude knipsels uit december vorig jaar. Ze zijn geschreven in de Friese taal en de redactie moest eerst een woordenboek op de kop tikken alvorens ze de artikelen kon bewerken. Onze excuses dat de actualiteitswaarde inmiddels wat is gedaald, maar het gaat meer om impressies.

Behalve die twee knipsels uit het Fries Landbouwblad (waarvan de data ons helaas niet geheel duidelijk zijn) zijn er bij de redactie ook nog stukjes binnen gekomen uit andere bladen. Maar nu eerst iets uit ons eigen stukje buitenland, geschreven door **Setske**.

Een groep van twintig Friezen brengt een toeristisch bezoek aan Praag en Bohemen. Op het vliegveld aangekomen blijkt het toch wat kouder te zijn dan ze dachten *"en stapten wy op Tsjechyske grûn. Fuortendalik lutsen wy de jas stiver om ús hinne, skarrelen de sjaal wer út de tas en winsken suver dat wy de mutse of pet by ús hiene."* Onder leiding van hun Tsjechische gids Eva verkennen ze Praag en dan blijkt dat de stad *"ferskuorrend ryk oan histoarje"* is. In de middeleeuwen liepen er al handelswegen van oost naar west en van noord naar zuid en kruisten elkaar in Praag waardoor het Staré Město Náměstí werd tot *"it wichtichste hannelssintrum fan Bohemen en in hiel grut part fan Midden-Europa."*

Van de reisleader hadden ze een *"handfol Tsjechyske kroanen krigen."* Echter, de groep kreeg nauwelijks de gelegenheid om die uit te geven. *"Wy wolle winkels"*, maar daar kwam het helaas niet van. Onderweg stopte de bus (ergens) bij een abrikozenboomgaard, daar deed het gezelschap zich tegoed aan de vruchten en nam er vervolgens nog een paar mee. Dat nu leverde op het eind van het verhaal problemen op: de vruchten waren geplet en de onuitgegeven kronen zaten er tussen zodat er tenslotte een ondefinieerbare smurrie uitkwam. Hoe liep het nu af? Wel *"Ik spiel de fodsjes ien foar ien nei mei skjin wetter en lis se neist elkoar op de ferwaarming om te droegjen."*

Het leukste aan de artikelen is dat ze in het Fries geschreven zijn. Met enige fantasie zijn ze te lezen maar vooral grappig.

Joodse eigendommen

Op 16 februari stond in Trouw een stuk over de onenigheid tussen de Tsjechische Regering en de joodse gemeenschap.

De ruzie gaat over het al dan niet teruggeven van gebouwen die vóór de Tweede Wereldoorlog aan de joodse gemeenschap toebehoorden. Er is een lijst opgesteld van 202 gebouwen die teruggegeven zouden worden, echter in de wet is een bepaling opgenomen dat die gebouwen die niet meer voor religieuze doelen gebruikt worden en al in 1991 door de regering aan de lokale overheden zijn overgedragen (170 stuks), niet teruggegeven zullen worden.

Momenteel zijn nog maar zo'n 2000 mensen officieel lid van de joodse gemeenschap waarvan de meesten in Praag wonen. De wet kent bovendien ook een bepaling die verhindert dat de schatten van het joodse museum in Praag zonder meer aan de joodse gemeenschap worden teruggegeven. De joodse gemeenschap vindt dat zij de geschikte beheerder is van het culturele erfgoed terwijl de regering Klaus meer voelt voor een aparte stichting als opzichter.

Twee dingen maken de zaak nog iets gecompliceerder. Kan teruggave van geconfisqueerde bezittingen door de Sudeten Duitsers als een precedent gezien worden.

Daarom heeft de Tsjechische regering verklaard dat het hier slechts om een uitzondering gaat.

Ten tweede bestaat er tussen de regering Klaus en de Katholieke Kerk een soortgelijk conflict als tussen de regering en de joodse gemeenschap. Ook de Katholieke Kerk wil meer terug dan de regering bereid is om terug te geven. Woordvoerders van de joodse gemeenschap zijn er daarom van overtuigd dat de houding van de regering niets met anti-semitisme te maken heeft en ze wil daarom de zaak niet op de spits drijven. De Katholieke Kerk en de twee kleinere regeringspartijen, Christen Democratische Unie (KDU) en de Burgelijk Democratische Alliantie (ODA), steunen de joodse gemeenschap.

Problemen bij privatisering

In Trouw van 27 febr. jl. stond een stuk over de problemen bij de privatisering. In Slowakije bestaat onduidelijkheid/onenigheid onder de politieke partijen over de te volgen strategie bij de privatisering van de landbouw. De HZDS, de partij van premier Mečiar, wil de rol van het Ministerie van privatisering versterken met de oppositionele SDL (de voorm. communisten), het Ministerie juist opheffen en het privatiseringsproces juist laten uitvoeren door maatschappijen. De Christen Democraten (KDU) wil de verkoop van landbouwgrond juist helemaal stoppen en verdenkt de regering van misbruik van de openbare verkopen. Nog maar 3% is in particuliere handen. Bovendien bestaat er onder de boeren, meer nog dan elders in de landbouw, het idee dat arbeid een onvervreemdbaar recht is.

Slechts 20 à 30% van de boeren is bereid voor zichzelf te beginnen: privatisering betekent enorme versnippering en verkaveling. Voorlopig lijkt er nog geen oplossing voor het probleem in zicht.

Kwetsbaar wonder aan de Moldau

De titel van een artikel uit de Haagsche Courant van 19 febr. jl. Het gaat over de stad Český Krumlov, een stad in Zuid-Bohemen vlakbij de Oostenrijkse grens.

De stad heeft een historisch stadscentrum zonder geldautomaten en lichtreclames en vele inwoners en beleidsmakers willen dat graag zo houden. In 1911 vestigde de schilder Egon Schiele uit Wenen zich in het stadje dat hij kende omdat zijn moeder er vandaan kwam.

Český Krumlov speelt in zijn werken vaak een rol maar dat kon de inwoners toch niet gunstig

stemmen, zij stoorden zich aan het feit dat hij ongehuwd met zijn vriendin hokte en ook over zijn artistieke kwaliteiten waren ze nogal negatief: naaktportretten waarvoor jonge meisjes uit het stadje model hadden gestaan. Na drie maanden werd hij verjaagd. In 1978 stierf hij op 28 jarige leeftijd aan de griep.

Nu is er een Egon Schiele-centrum in Český Krumlov dankzij samenwerking tussen de Tsjechische kunsthistorica Hana Jirmusova, de Duitse museumdirecteur Gerwald Sonnberger en de Amerikaans-Oostenrijkse verzamelaar Serge Sabarsky. Samen met de burgemeester van de stad, westers geld en contacten is het centrum in een jaar tijd gerealiseerd in een oude brouwerij. In een leegstaande fabriek wil het Schiele-centrum een kunstenaarsparadijs realiseren. Er moeten ongeveer tien ateliers komen

plus appartements en een expositieruimte. Kunstenaars uit de hele wereld moeten daar onderdak kunnen vinden, bekostigd door buitenlandse stichtingen en verenigingen.

In Nederland is interesse getoond door het Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst. Een twistpunt ontstaat op het moment dat een huis of gebouw in de historische binnenstad geprivatiseerd wordt. Naast een historische waarde krijgen ze dan ook een economische en dat bijt elkaar soms. Monumentenzorg komt dan in botsing met ondernemerschap. Een eigenaar van verschillende horecagelegenheden in Český Krumlov zegt daarover dat die wereldvreemde lui van monumentenzorg het zo realistisch willen maken dat we hier elke vijf jaar een plaag hebben.

Maar toch is het volgens Lumir Tejmar van monumentenzorg nog behoorlijk goed geconserveerd, zeker in vergelijking met Praag, om maar te zwijgen van Oostenrijk en Duitsland.

Blinde gok

De Praagse correspondent van de Volkskrant, Cees Zoon, schreef op 19 februari een artikel met als titel "Investeringsfondsen overweldigen Tsjechische aandeelhouder".

De tweede ronde van de couponprivatisering (iedere Tsjech krijgt voor f 60,- coupons die hij of zij t.z.t. kan omruilen voor echte aandelen van de te privatiseren bedrijven). De ondernemingen worden geschat op een totale waarde van 8 miljard gulden. Hoe echter de duizend punten verstandig te beleggen is voor de meesten een blinde gok. Daarom zijn er door slimme jongens investeringsfondsen uit de grond gestampt die maar al te graag de couponboekjes beheren en er een aandelenportefeuille mee opbouwen. Via een nog nimmer eerder vertoonde reclamecampagne - die inmiddels al zo'n 60 miljoen gulden heeft gekost - proberen de fondsen de couponboekjes onder zich te krijgen. Veel fondsen bewegen zich op de grens der wet: het is bij de wet verboden de punten te gelde te maken (hoewel op straat het vijf- tot zeventvoudige van de nominale waarde wordt geboden en veel Tsjechen daarop zijn ingegaan) maar de investeringsfondsen hebben er een soort nationale loterij van gemaakt bij de ene kunnen ze een nieuwe auto winnen, bij de ander een jaar gratis medische verzorging of een reis naar de Canarische Eilanden.

Het investeringsfonds Creseus kocht in bejaardentehuizen de couponboekjes op voor de lieve som van 160 gulden per stuk plus een toezegging van nog eens 35 gulden.

Tot zover de knipselmap met dank aan alle inzenders.

Jan Vrijhof.

BB

Assurantiën Vastgoed

Overweegt u een huis te verkopen of te kopen ?

BB Assurantiën bemiddelt, en u als **VNTS** lid krijgt **25%** korting op de bemiddelingskosten. Overigens is het te koop aanbieden of het plaatsen van een zoekopdracht **gratis**. U betaalt pas bij de aan- of verkoop.

NO CURE, NO PAY

Bel mij gerust eens voor een vrijblijvende afspraak.

070-3624050

Uit de knipselmap.

Het volgende artikel is een samenvoeging van de artikelen 'OESO: Slowakije slechter af dan Tsjechië' (Financieel Dagblad van 1 maart 1994) en 'Eastern European Trade Winds Blow West' (winter 1994 bijlage 'Central European Economic Review' van The Wall Street Journal).

De Tsjechische en Slowaakse economie

De opsplitsing van Tsjechoslowakije per 1 januari 1993 heeft de Slowaken heel wat meer problemen bezorgd dan de Tsjechen. In Tsjechië is de scheiding vrijwel verwerkt en zijn er goede vooruitzichten voor een verder herstel van de economie. De situatie in Slowakije daarentegen zal voorlopig moeilijk blijven. Dit zegt de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, OESO, in een eind februari gepubliceerd rapport over de twee landen.

De organisatie van 24 industrielanden schrijft de problemen in Slowakije vooral toe aan het ontbreken van een degelijk overheidsapparaat. Er moesten ministeries uit de grond worden gestampt voor allerlei zaken waarmee Bratislava tot de opsplitsing van Tsjechoslowakije niets van doen had. De gevolgen zijn onder meer dat het Slowakije ontbreekt aan voldoende statistische informatie en talenkennis bij het overheidspersoneel, aldus OESO.

Toch zijn er wel degelijk positieve aspecten aan de Slowaakse economie. Sinds de val van het communistisch bewind bij de 'fluwelen revolutie' in november 1989 is het aandeel van de particuliere sector in de bedrijvigheid gegroeid tot 35 à 40%. De staatsschuld is laag in vergelijking met zowel andere landen uit het vroegere Oostblok als de OESO-landen. Op middellange termijn zijn er volgens het rapport goede vooruitzichten voor een economisch herstel, vooral als de toeristenindustrie haar kansen grijpt. De export van Slowakije wendt zich af van Tsjechië en richt zich steeds meer op West Europa, Rusland en de Oekraïne. Het aandeel van Tsjechië in de Slowaakse uitvoer zakte van 46% in 1992 tot 36% in 1993 en het aandeel van West Europa steeg van 28% in 1992 naar 39% in 1993. Maar totaal is de export teruggelopen van \$ 3,4 miljard in 1992 tot \$ 3 miljard in 1993.

Voor dit jaar verwacht de OESO nog geen opleving. De economie zal stagneren na inzinkingen van 5% in 1993 en 7% in 1992. Voor 1995 projecteert de OESO een groei van het bruto binnenlands produkt, bbp, met 2%. De werkloosheid zou oplopen van 15% van de beroepsbevolking over 1993 tot 18% dit jaar. Voor 1995 wordt een stabilisatie van de werkloosheid geprojecteerd. De inflatie kan afnemen van 25% in 1993 tot 20% dit jaar en 15% in 1995. Bratislava heeft de overheidsfinancien maar matig in de hand. Na een problematische eerste kwartaal in 1993, het eerste kwartaal van de onafhankelijkheid, heeft de regering wel weer enige greep op het tekort gekregen, over heel 1993 komt het niettemin uit op een forse 6% van het bbp. Slowakije kan zich eigenlijk geen overheidstekorten veroorloven omdat er binnenlands te weinig besparingen voor handen zijn om ze te financieren. Verder is de instroom buitenlands geld beperkt, hetgeen volgens de OESO de komende jaren niet veel zal veranderen. De OESO projecteert voor zowel dit als het volgend jaar een financieringstekort van 5% van het bbp. De buitenlandse schuld in harde valuta zou zich stabiliseren op het huidige niveau van \$ 3 miljard.

Voor Tsjechië is het beeld een stuk gunstiger. Na een krimp van het bbp met 7,1% in 1992, trad vorig jaar een stabilisatie van de economie op, en valt voor dit jaar een economische groei te verwachten van 2%, die in 1995 volgens de OESO projecties aantrekt tot 5%. De inflatie vermindert van 21% vorig jaar tot 11%

*No to je pravda, ja taky koncepcie roku tento. bičujeme, jasnou
nevnu, jestli by si potřebovali měti neporoděle trošku huby.*

Ja, dat is waar. Ik maak eind van het jaar ook m'n, eh balans op. Maar ik weet het niet, misschien willen de luisteraars liever een stukje muziek horen.

dit jaar, en tot 10% in 1995. De uitvoer steeg het afgelopen jaar met name omdat de uitvoer naar Slowakije in 1993 als export wordt meegeteld. De export steeg van \$ 7,9 miljard in 1992 naar een geschatte \$ 8,5 miljard (volgens het Weense Creditanstalt). Ook de export van Tsjechië richt zich steeds meer westwaarts, vooral nadat de uitvoer naar het voormalige Sovjet Unie in 1992 met 50% en naar de andere Oost Europese landen met 26% terug liepen. In dat zelfde jaar steeg het aandeel van de OESO landen in de Tsjechische export van 37% in 1991 naar 47% in 1992, inclusief een sterke handelstoename met West Europa, de Verenigde Staten en Turkije. Daarentegen nam het aandeel van Slowakije in de uitvoer verder af: van 31% in 1992 naar 19% in 1993.

De OESO meent dat Tsjechië er niet in zal slagen de werkloosheid op het huidige opvallend lage niveau te houden. Vorig jaar bedroeg werkloosheid in Tsjechië slechts 4% van de beroepsbevolking. Dit lage niveau is voor een deel toe te schrijven aan de vermindering van de arbeidsparticipatie, maar er zijn ook oorzaken die minder duurzaam kunnen blijken. De OESO noemt de ongekende bloei van het toerisme, vooral van het bezoek aan Praag, en wijst er verder op dat het beeld tot nu toe werd geflatteerd doordat veel Tsjechen werk vonden in Duitsland of Oostenrijk.

Ook werd de werkloosheid laag gehouden doordat per 1 januari 1991, toen de prijzen werden vrij gegeven, een stringente loonpolitiek werd gevoerd. Nu de teugels van het loonbeleid gevierd moeten worden, neemt de concurrentie voor de binnenlandse bedrijven flink toe. Volgens de OESO zal de werkloosheid in de loop van dit jaar toenemen tot 8% en volgend jaar op dat niveau blijven.

Lovend is de OESO over de voortvarendheid van Tsjechië op het gebied van privatisering. De organisatie stelt vast dat er binnen enkele jaren een dynamische particuliere sector is ontstaan die halverwege vorig jaar al meer dan 40% van het bbp produceerde. Een ander belangrijk pluspunt is de 'benijdenswaardige' financiële positie van Tsjechië. Het land heeft een lage schuld en een sluitende begroting. Ook voor 1994 wordt evenwicht in de overheidsfinancien verwacht. OESO projecteert voor 1995 een tekort van 2% van het bbp.

De 'gunstige' economische positie en de stabiele koers zal zeker bijdragen tot het streven van Praag, om in 1995 van de Tsjechische Kroon, de eerste volledig inwisselbare munt te maken in de regio en een versnelde integratie in de West Europese markt.

Op de valreep, uit het Financieel Dagblad van 5 en 7 maart:

Tsjechen slaan terug na heffing door Slowakije.

De regering van Tsjechië heeft donderdag 3 maart eenzijdig de Tsjechische kroon met 3% gedevalueerd ten opzichte van de speciale verrekeneenheid die Tsjechië en Slowakije in de onderlinge handel gebruiken.

De maatregel van Praag volgt op de invoering van een heffing op importen van 10% door Slowakije. Deze heffing heeft Bratislava 'tijdelijk' gelegd op vele honderden produkten, in een poging een verdere uitstroom van valuta tegen te gaan. Over 1993 heeft Slowakije een tekort op de handelsbalans gerealiseerd van Skr 26,7 miljard, \$ 797 miljoen. In de laatste maand van het vorig jaar vond echter een onrustbarende toeneming van het tekort plaats, tot Skr 10 miljard, \$ 298 miljoen.

Volgens de Tsjechische premier Vaclav Klaus is de introductie van de importheffing door Slowakije niets anders dan een verkapte devaluatie van de munt. Om te vermijden dat Tsjechië in de onderlinge handel met Slowakije een groot concurrentienadeel ondervindt, is de Tsjechische kroon gedevalueerd ten opzichte van de onderlinge verrekeneenheid. Volgens Klaus zal het waarschijnlijk noodzakelijk zijn dat hij over deze affaire een ontmoeting heeft met zijn Slowaakse college Vladimir Meciar.

Johannes Sugito

Van P. Krug uit Delft ontving de redactie de volgende knipsel.

Pavel Tigrid minister van cultuur.

De bekende dissident en publicist Pavel Tigrid werd door president Vaclav Havel onlangs benoemd tot minister van cultuur. De uit Praag afkomstige journalist leefde decennia lang in het buitenland en is bekend geworden als directeur van het Tsjechoslowaakse programma van Radio Free Europe in München en oprichter van het emigrantentijdschrift 'Svědectví' (getuigenis). Na de politieke veranderingen in 1989 werd hij adviseur van de president.

TSJECHISCHE PORTRETTE (IV)

Keizer Karel IV, de Karel de Grote van Bohemen

Karelsbrug, Karelsuniversiteit, Karlsbach (Karlový Vary), Karlštejn, het zijn alle namen, die herinneren aan de Koning van Bohemen en Keizer van Duitsland Karel IV, die als geen ander heeft bijgedragen tot de glans en roem van de "Gouden Stad" aan de Moldau. Niet alleen als maecenas maar ook als staatsman heeft Karel IV (hij regeerde van 1346 tot 1378) onsterfelijke verdiensten voor Tsjechië gehad.

Karel, zoon van koning Jan uit het Luxemburgse Huis, dat in de 14^e eeuw in Bohemen regeerde, was geboren in Praag, maar opgevoed aan het Franse koningshof, waaraan hij zijn culturele vorming had te danken.

Toen Karel in 1333 als jongeman van zeventien jaar naar Bohemen terugkeerde, besloot hij zich onmiddellijk de Tsjechische taal eigen te maken. Hij sprak en schreef voorts Latijn, Duits, Frans en Italiaans. Later concipieerde hij zijn eigen autobiografie in het Latijn, de "Vita Caroli".

Van Duitse zijde is eens opgemerkt dat Karel "Boheems vader en Duitslands stiefvader" is geweest. Hij knoopte aan bij de Boheemse geschiedenis door een legende te schrijven over de Tsjechische nationale heilige Václav. De verering van deze heilige werd sterk door Karel gestimuleerd. Hiervan getuigt ook de Václavkapel in de door Karel in Gothische trant herbouwde Sint Vituskathedraal. Zijn positie als Duits keizer (hij werd in 1355 door de paus gekroond) maakte het Karel mogelijk de onverbreekelijke band van Silezie en Opper-Lausitz met Bohemen af te kondigen. Zijn macht werd nog vergroot door de verwerving van Brandenburg. Hij bepaalde, dat de Boheemse troon zowel in de mannelijke als de vrouwelijke lijn erfelijk was.

In 1356 regelde Karel in zijn beroemde Gouden Bul de verhouding van de Boheemse kroon tot het Duitse rijk. Hierbij werd de koning van Bohemen erkend als een van de zeven keurvorsten, die de Duitse monarch moesten kiezen. Een aantal privileges van de Boheemse staat liet hij plechtig bevestigen. De stichting van het aartsbisdom Praag in 1344 maakte Bohemen kerkelijk onafhankelijk van het Duitse rijk.

Boheemse Gothiek

In de regeringsperiode van keizer Karel beleefde de Boheemse Gothiek een hoogtepunt. In 1966 kon men in Rotterdam in Museum Boymans-Van Beuningen een tentoonstelling bewonderen van de zgn. "Boheemse primitieven". Uit deze Boheemse middeleeuwse kunst spreekt een groot gevoel van individualiteit, samenhangend met de opkomst van de derde stand in een groeiend aantal steden.

De bloei van het culturele leven werd gedragen door de economische welvaart in de regeringsperiode van het Luxemburgse Huis, dat Bohemen door huwelijk had verkegen. Deze welvaart was vooral te danken aan de goud- en zilvermijnen.

De erfenis van Keizer Karel

Toen Karel na zijn jeugdjaren aan het Franse hof, waar hij met vele kunstenaars verkeerde, in 1333 naar Bohemen vertrok, bestond Praag slechts uit de Staré Město, de oude stad op de rechteroever van de Moldau en de Malá Strana (Kleine Zijde) op de linkeroever. In de omgeving bevonden zich nog enkele dorpen. Karel stichtte een nieuw Praag, de Nové Město (Nieuwe Stad). Hij liet een stuk land ommuren, dat groter was dan de Staré Město en de Malá Strana te zamen. De nieuwe stad kreeg drie pleinen, elk met een eigen vorm: het Karelsplein, het Václavplein (meer bekend als het Wenceslasplein, waar vele demonstraties zijn gehouden) en het Gorkiplein. Er verrezen verschillende nieuwe kerken, zoals de befaamde Týnkerk, de St. Epidiuskerk en de St. Jacobskerk. Ook werd een aanvang gemaakt met de bouw van de kerk van Maria en Karel de Grote, gewijd dus aan twee figuren, waarvan Karel de Grote het grote voorbeeld van de keizer vormde.

Kaiser Karl IV., Figur vom Wiener Stephandom, um 1360-65

P R A G A

Bij de eveneens naar de keizer genoemde Karlovo Naměstí verheft zich het raadhuis van de Praagse "Nieuwe Stad". Hier vond op 3 juli 1419 de eerste Praagse "defenestratie" (Fenstersturz) plaats. Een woedende hussitische volksmassa bestormde dit raadhuis en eiste vrijlating van gevangen geloofsgenoten. Toen dit werd geweigerd, smiet men de burgemeester en enkele raadsleden het raam uit. Dit leidde tot de hussietenoorlogen.

In 1357 werd begonnen met de bouw van de befaamde stenen Karelsbrug aan de Moldau waarop veel later barokke beelden zouden worden geplaatst. De brug werd echter eerst in 1406, dus na de dood van de keizer, die aan de brug zijn naam gaf, voltooid.

De Boheemse vorst liet door de architecten Matthias van Arras en later de geniale Peter Parler (de bouwer van de Karelsbrug) de reeds bestaande kathedraal van St. Vitus herbouwen in Gothische stijl. Deze beroemde kerk, de grootste van Praag, is de bewaarplaats van de Boheemse kroonjuwelen. In een glasmozaïek in de toren heeft men een beeltenis van Karel en zijn gemalin Elizabeth van Pommeren aangebracht. In de kathedraal liet Karel 21 borstbeelden plaatsen van tijdgenoten. Hij zelf troont in het midden. De St. Vitus-kathedraal werd pas in 1929 voltooid dank zij de offervardigheid van Praagse burgers. Voorts begon de erudiete maecenas met de wederopbouw van de sinds de brand van 1303 onbewoonde Praagse burcht. Dank zij Karel was Praag nu (zoals in het stadswapen is vermeld) "Matka Měst", de Moeder der Steden.

Karel IV maakte Praag tot de "Gouden Stad" door de burchtpoorten te laten voorzien van zwaar vergulde loden daken, die bij helder weer blonken en schitterden.

In het imposante Emmausklooster benoemde Karel Kroatische Benedictijner monniken van de Slavische ritus (de liturgie vond plaats in de Kerkslavische taal) om daarmee de samenwerking tussen westers en oosters christendom te bevorderen: de oecumene avant-la-lettre! Het klooster is ook bekend onder de naam "Na Slovanech" (Bij de Slaven).

De stichting van de Karelsuniversiteit in 1348 trok talloze geleerden aan, ook uit West-Europa, waaronder aanhangers van de Nederlandse "Moderne Devotie" zoals Geert Groote. Praag werd een cultureel brandpunt in Europa. Italiaanse en Franse bouwmeesters en kunstenaars trokken naar de Gouden Stad. Zo komt in 1356 de beroemde Italiaanse dichter Petrarca naar Praag.

Karel was een hartstochtelijk verzamelaar van relikwieën en van uiteenlopende kunstvoorwerpen.

De helft van zijn leven was de keizer op reis, uiteraard vaak onder moeilijke omstandigheden, gezien de slechte wegen en de primitieve vervoersmiddelen. Zijn bezoeken aan allerlei hoven hadden politieke en dynastieke doeleinden.

Karlštejn, een ongenaakbare burcht

De burcht Karlštejn, gelegen op 25 km van Praag is één van de kastelen, die de keizer liet bouwen en was bestemd als zomerresidentie. De zware muren maakten de burcht vrijwel oninneembaar, zoals de hussieten moesten ervaren toen zij in 1422 met 24.000 man het slot vergeefs belegerden.

In de 18e eeuw geraakte Karlštejn in verval en het werd in de 19e eeuw gerestaureerd (1887-1899), nadat het tijdens de Romantiek als cultureel fenomeen was herontdekt.

In de Catharinakapel is de keizer afgebeeld met de keizerlijke relikwieën. Interessant is ook de Heilige Kruiskapel. Van de oorspronkelijke architectuur uit Karels tijd is alleen de Audientiezaal nog over.

Glansperiode in de geschiedenis van Bohemen

Het is moeilijk in een kort artikel volledig recht te doen aan de betekenis van Karel IV. Hij vergrootte de invloed van Bohemen als politieke macht in Europa en introduceerde voorts hervormingen in rechtspraak, economie en landbouw en muntwezen.

Wat de kerk betreft: ik noemde reeds de stichting van een onafhankelijk aartsbisdom Praag. In die tijd bezat de kerk onmetelijke rijkdommen (de helft van de grond behoorde tot de kerk!), waardoor allerlei misstanden ontstonden. Hiertegen trad de keizer met grote beslistheid op, hierin gesteund door de eerste aartsbisschop van Praag, Ernst van Pardubice. Beiden stimuleerden het werk van twee boetpredikers Konrad Waldhauser en Jan Milič van Kroměříž, wiens preken de bronnen zouden vormen van de latere hervormingsbeweging van magister Jan Hus¹⁾.

Helaas ontstonden al onder Karel IV spanningen tussen de Tsjechen en de grote Duitse minderheid, waarmee ook de opkomst van het hussitisme verband houdt.

Vele Boheemse steden waren door geïmmigreerde Duitse burgers gesticht, die daar uiteraard een overheersende positie innamen. Ook op de Praagse Karelsuniversiteit domineerde het Duitse element. Na de dood van Karel IV (1378) treedt er onder de Tsjechen in de steden een sterke emancipatiebeweging op, die de ontwikkeling van het hussitisme mede heeft bepaald.

Karel was een staatsman van Europees formaat, zijn hof bezat een internationale allure²⁾. Beelden in de Kathedraal van Sint Vitus maar ook in de Weense Stephansdom herinneren aan deze unieke vorst en zijn glorieuze regeringsperiode. Onder Karels zoon Václav IV begon langzamerhand een periode van verval. De glansperiode in Bohemens geschiedenis, waaraan veel in Praag nog herinnert, eindigde tenslotte in de tragiek van de hussitische oorlogen, veroorzaakt door de strijd tussen de katholieke Habsburgers en de naar nationale soevereiniteit en kerkelijke hervormingen strevende volgelingen van Jan Hus.

Peter Krug.

1) Over de relaties van deze beweging met de toenmalige Nederlanden vgl. mijn boek "Oost-Europa in de spiegel. Cultuurhistorische en literaire verkenningen", Kampen, Kok Agora, 1991.

2) Over de culturele betekenis van Karels hof vgl. Fr. Kavka "Am Hofe Karels IV", Stuttgart, Deutsche Verlags-Anstalt, 1990, fraai uitgevoerd met vele afbeeldingen, o.m. miniaturen.

Carpooling

Gaat u naar Tsjechoslowakije en bent u bereid iemand mee te nemen? Of bent u op zoek naar iemand met een vervoermiddel die naar Tsjechoslowakije gaat?

Neem dan contact op met ons lid de heer **M. Truin**; hij heeft op zich genomen gegadigden tot elkaar te brengen.

Hij is dagelijks telefonisch bereikbaar onder nummer 020 - 6925770

Van en over Tsjechië en Slowakije.

Van de heer Jacobi ontving de redactie een drietal knipsels, waarschijnlijk uit de PCB Bode. Het gaat over het bezoek van een groep medewerkers van het Dokter P.C. Borsthuis (PCB) uit Hengelo aan het verzorgings-/verpleegtehuis Domov Duchodcŕ te Sedlčany, in Tsjechië. In onze ledenbrief van januari is over dit bezoek reeds een impressie opgenomen (via ons lid Gaston de Kinder) van de Tsjechische kant. Nu dan een stukje van de Nederlandse kant. Helaas was er bij de stukjes geen begeleidende brief en stonden er onder de artikelen geen namen. Het eerste stuk is een redactioneel stuk uit de PCB Bode, de volgende stukken waarschijnlijk een activiteiten- of reisverslag (ingekort - red.).

Kerstmis 1993

Midden oktober bracht ik met een groepje PCB-medewerkenden een bezoek aan het verzorgingstehuis (met veel verpleeghuisbewoners) van Sedlčany, een kleine gemeente (te vergelijken met Delden) 50 km ten zuiden van Praag, gelegen in het stroomgebied van de Moldau. Op de laatste avond van het werkbezoek kwam na de avondmaaltijd een negentigjarige dame met rolstoel naar ons toe. Ze vertelde ons dat ze bewondering had voor de Nederlanders, die in de afgelopen twintig jaar de moed hebben opgebracht om met elkaar van gedachten te wisselen over sterven, zelfbeschikking en euthanasie; ook in het Tsjechië van Havel zijn deze onderwerpen nog niet bespreekbaar. Zij had 3 prachtige kleurrijke schilderijen gemaakt die ze ons aanbood. Napratend in het busje op weg naar Nederland bleek dat dit korte gesprek en dat gebaar op ons allen grote indruk had gemaakt, naast alle andere indrukken die we hadden opgedaan. De bewonerscommissie aldaar drukte ons op het hart veel goede wensen over te brengen aan de bewoners en medewerkers van het PCB. Het is goed om in de routine van alledag je te bezinnen op andere dingen en je te spiegelen aan de omstandigheden en opvattingen van mensen die zo lang het juk van onvrijheid hebben moeten dragen.

Het verzorgingstehuis te Sedlčany heeft 300 bewoners en is verdeeld over vier gebouwen. Vierentwintig verpleegkundigen en 20 verzorgenden dragen zorg voor de dagelijkse zorg van de bewoners. De instelling heeft bij het opzetten van een goed zorgsysteem te kampen met problemen op verschillende niveaus: beperkingen van de overheid, beperkingen inzake financiën, personeel en materieel. De ouderenzorg heeft buiten de instelling weinig sympathie en sociale waardering. De drempel om in de ouderenzorg werkzaam te zijn is dus hoog en het vrijwilligerswerk staat op een laag pitje.

Het bleek, dat de opgedane indrukken in Nederland reeds praktische toepassingen in de instelling hebben geresulteerd en is er veel werk verzet om het beleid bij te sturen. In het opnamebeleid heeft men wijzigingen aangebracht, er is voor de patiëntenregistratie en administratie een computer aangeschaft, voor een opname vinden er huisbezoeken plaats en de was wordt nu extern verzorgd.

Behalve een kennismaking, wilden de bezoekers uit Nederland ook inzicht krijgen in problematieken, zoals de mogelijkheden van reactivering, verpleeg- en behandelmethodieken en materialen. Het huis heeft vele mogelijkheden, is naar Tsjechische begrippen modern maar wordt niet optimaal benut. Het bestuur is een bureaucratisch probleem met veel macht, de budgettering teveel beperkt door regels. Ten aanzien van materialen, methodieken en therapieën is de achterstand groot, de opname procedures zijn inefficiënt. Deze omstandigheden beperken de kwaliteit te bieden die broodnodig is. Door samenwerking met het PCB wil men door ondersteuning en advisering de noodzakelijke verbeteringen aanbrengen.

Het Domov Duchodcŕ verzorgingstehuis heeft geen verankering in het sociale leven van Sedlčany, de beeldvorming van de instelling is negatief en vraagt

om verbetering. Er zou een basis moeten worden gelegd op het gebied van vrijwilligersbeleid, donatie en sponsoring. Er geen samenwerking met andere huizen. Het verzorgingstehuis onderkent de problemen wel maar onderneemt weinig actie. Zij leggen zich te gemakkelijk neer bij de onmogelijkheden. De leiding, zowel van het district als van de instelling, moet worden geprikkeld om initiatieven te nemen. Nu is de tijd rijp om veranderingen door te voeren. Met efficiënter beleid en simpele ingrepen kunnen reeds verbeteringen worden geboekt. De medewerkers kunnen dit niet alleen; er is ondersteuning nodig vanuit de provincie en plaatselijke overheid en van buiten de landsgrenzen. Dit besef is er in Sedlčany en daarom is er vanuit het Domov Dřchodčl en beroep gedaan op de kennis en kunde van een instelling in Nederland. Voor het Dokter P.C. Borsthuis een reden om die handreiking om hulp aan te pakken. Een verloving aan te gaan met een Tsjechisch huis waar mogelijk een mooi huwelijk uit kan groeien.

"VAN EN OVER" - DIVERSEN

Cultureel Jongeren Paspoort óók geldig in Tsjechië en Slowakije

Sinds vorig jaar kan het Cultureel JongerenPaspoort (CJP), een kaart waarmee **jongeren tot 26 jaar** korting krijgen op theater, musea, concerten, films, boeken, tijdschriften, cd's, reizen enz., ook gebruikt worden in Tsjechië en Slowakije.

In Tsjechië zijn bijvoorbeeld kortingen mogelijk op theaters, musea, hotels, skicentra, zwembaden, tennisbanen, en vele winkels onder meer voor cd's.

Een compleet overzicht van de circa 435 mogelijkheden tot korting is te vinden in een speciale gids, die verkrijgbaar is bij:

Karta Mladeze, Sumavska 13, 120 00 Praag, tel. 00.42.2.25.48.00.

Ook voor Slowakije bestaat een dergelijke gids met circa 900 kortingsmogelijkheden, verkrijgbaar bij: Karta Mladeze, Prazska 11, 816 36 Bratislava, tel. 00.42.749.80.90.

In Slowakije betalen jongeren gereduceerde prijzen bij zo'n 140 hotels, campings, boottochten en vele culturele instellingen.

Een Cultureel JongerenPaspoort kost f 20,-- per jaar en kan op elk moment van het jaar worden aangeschaft. Te koop bij de VVV's, theaters, V&D-warenhuizen.

Informatie: tel. 020-6224059.

Marijke van den Wijngaard.

Samenwerking - Volkshuisvesting

Soms gebeurt het dat uit de meest onverwachte hoek contacten ontstaan met een Midden-Europees land. Een mooi voorbeeld daarvan is Woningbouwvereniging Volksbelang uit Hazerswoude die sinds afgelopen herfst, toen het bestuur een congres bijwoonde in het Slowaakse Nitra, (mede mogelijk gemaakt dankzij de Nationale Woning Raad) daar in contact kwam met de directeur van de Stavebné Bytové Družstvo Občanov uit Trenčianske Teplice, de heer Jan Mano.

Na een brief (vertaald in het Slowaaks) en een telefoontje er achteraan, stokte het contact.

Helaas bleken de aanwezige medewerkers aldaar geen westerse taal machtig te zijn. Omdat Volksbelang toch graag het contact wilde voortzetten, werd er gebeld naar de V.N.T.S. Via-via kwamen zij bij mij terecht en ik heb contact opgenomen met Trenčianske Teplice (omdat ik Tsjechisch spreek).

Mano is met twee anderen in februari 2 dagen in Nederland geweest. Hier hebben zij, mede dankzij het feit dat één van de drie Duits sprak en omdat ik nog een paar keer getolkt heb, heel veel dingen op een rijtje kunnen zetten en konden ook de problemen waar de Slowaken mee te kampen hebben, geïnventariseerd worden.

Op vakantie?

RECREA heeft vakantiehuizen, pensions en hotels in Nederland, Duitsland en Tsjechië.

Voor info: RECREA
Heerderweg 70 Tel. 05780-13992
8161 BN EPE Fax 05780-14145

Zorgen hebben de Slowaken over de stijgende woonlasten (gevreest wordt tot 70% van het inkomen), de onduidelijke eigendomsstructuur (in Slowakije bestaat een combinatie van koop en huur, iets wat in Nederland onbekend is) en daardoor huurachterstanden. De Slowaken hebben vooral belanstelling voor de administratieve organisatie, woningonderhoud en bewonersparticipatie.

Er werden woningen in Hazerswoude bezocht alsmede het kantoor van Volksbelang. Er was nog tijd voor toeristische uitstapjes. Zo werd o.a. een echte nog werkende Hollandse molen bezocht.

Ondanks het feit dat er niet echt sprake was van een taalprobleem, bleken de gesprekspartners elkaar niet altijd te begrijpen wat het gevolg is van het cultuurverschil en de verschillende historische achtergrond: zo heeft sinds de Tweede Wereldoorlog de Nederlandse overheid een grote invloed gehad op de volkshuisvesting; een proces wat zich in Slowakije nu in omgekeerde richting voltrekt.

Besloten is dat drie bestuursleden van Volksbelang eind mei voor 2 weken naar Trenčianske Teplice zullen gaan om daar het contact verder uit te bouwen en zullen trachten de Slowaakse vrienden nader te adviseren. Overigens benadrukte Ton van Oosterhout, de voorzitter van Volksbelang, dat de Slowaken tenslotte zelf richting aan hun toekomst zullen moeten geven. Nederlanders kunnen niet aan de Slowaakse regering gaan vertellen hoe het nu verder moet op het gebied van bouwen en wonen.

Jan Vrijhof.

Wel vaker komt het bestuur van de V.N.T.S. ter ore dat er taalproblemen zijn. Het bestuur van de V.N.T.S. is in deze bereid u met raad en daad ter zijde te staan.
tel. 010-4121714 of 070-3258679.

Tsjechisch Centrum Nederland i.o.

In Nederland zijn een aantal buitenlandse instituten aanwezig die hun eigen cultuur in ons land willen uitdragen. Bekend zijn onder andere het Goethe Instituut (Duitsland), Maison Descartes (Frankrijk), The British Council (Groot-Brittannië), het Vlaams Cultureel Centrum De Brakke Grond (België: Vlaanderen), het Instituto Italiano di Cultura (Italië) en het John Adams Institute (Amerika).

Deze staalkaart van Europese en Amerikaanse 'cultuurtempels' moet uitgebreid worden met een instituut dat de Tsjechische cultuur in Nederland gaat promoten, namelijk het TSJECHISCH CENTRUM.

In het voorwoord van de vorige Ledenbrief heeft de voorzitter van de V.N.T.S. er al kort op gewezen.

Formeel moeten allerlei zaken rondom het Tsjechisch Centrum nog bekrachtigd worden, informeel is het centrum reeds van start gegaan. In tegenstelling tot haar collega-instituten beperken de werkzaamheden van het Tsjechisch Centrum zich niet alleen tot het terrein van cultuur, doch deze bestrijken een breder gebied.

Hieronder treft u een introductie van het Tsjechisch Centrum in Nederland van de hand van één van de medewerkers van het centrum en een uitnodiging voor een culturele activiteit van het Tsjechisch Centrum.

Om zo optimaal mogelijk te kunnen werken heeft het centrum onder andere contacten gelegd met de Vereniging Vrienden Nederland - Tsjechië en Slowakije. Bert Marcus (lid VNTS en lid afdeling Den Haag) en ondergetekende (bestuurslid VNTS en lid afdeling Den Haag) hebben deelgenomen aan een overleg over de organisatie van de verderop beschreven culturele manifestatie. Ondersteuning is geboden waar dat nodig was.

Helaas was het niet meer te vermijden dat de muziek-dans- en video-bijeenkomst van het Tsjechisch Centrum op dezelfde datum plaatsvindt als de ledenvergadering van de vereniging.

Het adres van het Tsjechisch Centrum luidt:

Paleisstraat 4, 2514 JA Den Haag. Tel. 070-3561477.

(Het bestuur van) de VNTS wenst mevrouw Dana Braunová en mevrouw Jitka Stavínková veel succes met hun werk voor het Tsjechisch Centrum in Nederland.

Marijke van den Wijngaard.

Tsjechisch Centrum: een eerste kennismaking

Door de verbetering van de onderlinge relaties tussen Nederland en Tsjechië en de snelle ontwikkeling van de contacten op het terrein van de politiek, handel, cultuur en toerisme, is de belangstelling van de Nederlandse bevolking voor Tsjechië groter geworden.

Deze toegenomen belangstelling doet zoveel vragen om informatie over en presentatie van Tsjechië ontstaan, dat de Tsjechische Ambassade het beantwoorden en uitvoeren van deze verzoeken niet langer kan combineren met de werkzaamheden die verbonden zijn aan haar diplomatieke missie. Daarom is het idee ontstaan om een centrum op te zetten dat informatie verschaft over Tsjechië en activiteiten organiseert die het land en haar cultuur dichterbij de Nederlandse bevolking brengt.

Tsjechische Centra zijn in een aantal landen aanwezig. Sommige van deze centra, in het bijzonder die in de voormalige communistische landen, dateren al van vele jaren geleden. Zij hadden destijds de opdracht om de speciale banden van Tsjechië met het Oost-Blok te demonstreren.

Na de politieke hervormingen van 1989 heeft de Tsjechische buitenlandse politiek andere prioriteiten hetgeen zich ook in de positie en de opdracht van de Tsjechische Centra in het buitenland weerspiegelt. In eerste instantie is speciale nadruk gelegd op het vestigen van Tsjechische Centra in de buurlanden. Zo zijn er centra in Berlijn, Wenen, Warschau en Bratislava.

Momenteel heeft het openen van centra in landen behorend tot de Europese Gemeenschap en de Verenigde Staten voorrang. Parijs, Brussel en New York zullen binnenkort over een Tsjechisch Centrum kunnen beschikken. In Groot-Brittannië en Nederland zijn Tsjechische Centra reeds met hun werk begonnen.

Het Tsjechisch Centrum werkt in Nederland voorlopig vanuit een kleine kantoorruimte in de Tsjechische Ambassade in Den Haag. Het is de bedoeling dat het Tsjechisch Centrum in de toekomst beschikt over informatie op het gebied van cultuur, wetenschap, economie, handel, toerisme en wetgeving. Databestanden van de Ministeries van Cultuur, Onderwijs, Economische Zaken, Handel en Industrie zullen spoedig voorhanden zijn. Er zijn ook plannen om een Tsjechische bibliotheek en een fonos- en videotheek in te richten.

Tot dusver is het Tsjechisch Centrum voornamelijk actief geweest met het tot stand brengen van contacten en activiteiten op het terrein van kunst en cultuur. Met hulp en bemiddeling van het centrum zijn in een aantal Nederlandse steden tentoonstellingen van Tsjechische beeldende kunstenaars georganiseerd. Ook realiseerde het Tsjechisch Centrum een concert van Lubomir Brabec, een vooraanstaand Tsjechisch klassiek gitarist en was zij betrokken bij de organisatie van de tentoonstelling van de Europese Avantgarde van de jaren twintig in het Stedelijk Museum in Amsterdam (de Tsjechische avantgarde werd vertegenwoordigd door Karel Teige en een speciale performance).

Het Tsjechisch Centrum heeft nog veel meer op haar programma staan. Er is echter voor culturele activiteiten een beperkt budget aanwezig, zodat voor deze manifestaties ook een beroep op sponsors gedaan moet worden.

Een ander belangrijk aandachtspunt van het centrum is het stimuleren van het toerisme naar Tsjechië en het verstrekken van informatie over allerlei zaken zoals bijvoorbeeld de Tsjechische steden en streken, vervoer en accommodaties. Zodra het Tsjechisch Centrum beschikt over adequate technische voorzieningen zal zij in staat zijn om bemiddeling voor handelscontacten aan te bieden en informatie aan bedrijven en firma's te verschaffen.

Dana Braunová.

Voor u, uw familie, vrienden en zakenrelaties:

COMFORTABEL - SNEL - VOORDELIG

met de **splinternieuwe BOEING 737-500** en

**ATR-72 dagelijks retour vlucht voor een
onveranderd tarief**

tussen **PRAAG** en **AMSTERDAM**

- * met de CSA via Praag naar verschillende bestemmingen over de hele wereld
- * vanuit Praag diverse binnenlandse vluchten van de CSA
- * met CSA snel transport van vracht door de lucht

Nadere Inlichtingen:

tel. 020/6200719 of 6200839

Fax: 020/6200466

Leidsestraat 4

1017 PA Amsterdam

**CZECHOSLOVAK
AIRLINES**

Muziek- en Dansavond

Het Tsjechisch Centrum Nederland i.o.

nodigt u van harte uit voor **een concert en een dansavond**,
op zaterdag 26 maart 1994 in Motel Bijhorst (Zijdeweg 54, 2245 BZ
Wassenaar, tel. 01715 - 19344).

De bijeenkomst zal om 17 uur in de Beukenhorstzaal beginnen met een
folkloristisch concert van de muziek-kapel DUVAJ, bestaande uit:

František Albrecht	- zang en harmonica,
Roman Dykast	- eerste viool,
Hana Dykastová	- tweede viool,
Tomáš Lorenc	- kontrabas,
Ondřej Mucha	- slaginstrumenten.

Het repertoire van de groep bestaat uit liederen afkomstig uit het gebied
Moravské Slovácko (dat is een streek in Moravië ten oosten van Brno, grenzend
aan Slowakije). De musici treden op in de originele klederdrachten van deze
streek. De zaal is open vanaf 16.30 uur.

Tussen 18 en 20 uur zal er een pauze zijn voor het diner (het restaurant
van het motel biedt een grote keuze van gerechten voor redelijke prijzen),
gesprek met vrienden enz. Drinkjes en kleine hapjes kunnen de hele middag en
avond in de Beukenhorstzaal besteld worden.

Vele bezoekers zullen zeker de mogelijkheid op prijs stellen om oude
(soms al klassieke) **Tsjechische films** te bekijken (Vlasta Burian, Oldřich
Nový, Werich en Voskovec, Miloš Forman, Chytilová, Menzel en vele anderen)
die in een hal van het motel vanaf 19 uur tot laat in de nacht op een video te zien
zijn. Enkele getoonde films zullen in het Nederlands of Duits ondertiteld
worden. Deze video-vertoning is vooral bestemd voor degenen die niet van
dansen houden. De dansliefhebbers zullen terugkeren naar de Beukenhorstzaal,
waar

vanaf 20 uur **een dansavond** plaats vindt. De musici van de groep
DUVAJ spelen tot 1 uur 's-nachts. Tijdens dit optreden zal de groep haar
repertoire uitbreiden met liederen uit Bohemen en Moravië en met dansmuziek.

Iedereen is van harte welkom bij het gehele programma, men kan
natuurlijk ook slechts een deel van het programma bezoeken. De toegangsprijs
voor het gehele programma bedraagt f. 10,- (voor kinderen tot 15 jaar f. 5,-).
Reserveren is niet nodig. Indien men een onderdeel bezoekt is geen reductie
mogelijk. Het diner, drankjes en hapjes zijn niet bij de toegangsprijs inbegrepen.

Hoe bereikt men het motel Bijhorst?

Met de auto: Het motel ligt aan de autoweg A44 tussen Den Haag en
Leiden en heeft een grote parkeerplaats.

Met het openbaar vervoer: met de trein tot Den Haag CS, verder vanaf de
tweede verdieping van CS, perron J, met bus nr. 90 tot het motel. Vertrektijden
van de bussen: 16.19, 16.49 uur en verder iedere 30 minuten. De laatste bus
voor de terugreis vertrekt vanaf het motel om 23.54 uur.

Het motel biedt tweepersoonskamers voor f. 90,- t/m 110,- (excl. onbijt),
toeslag voor een extra bed is f. 15,-.

TOT ZIENS BIJ DE TSJECHISCHE EN MORAVISCH VOLKSMUZIEK!

Genootschap voor Tsjechische en Slowaakse Muziek.

De componist Lubor Barta, of: schreef Havel ook kinderversjes?

Helena honí jelena
Hele, hele, Helena
honí holí jelena
ten přeskočil křižovatku
dřív než zhasla zelená
Smutně kouká Helena,
Kluci křičí:
Je ten fičí,
Hele, nejsi stýlená?
Holí honit jelena

Wat is dit nou? Zo te zien een kinder-
rijmpje. Vrij vertaald luidt het:

Helena jaagt op een hert
Kijk, kijk, Helena
jaagt met een stok op een hert,
dat sprong over de kruising
voor het groene licht uitging.
Verdrietig kijkt Helena
De jongens roepen: "jee wat rent die!"
Zeg, ben jij niet aangeschoten?
Met een stok op een hert jagen!

Het betreft één van de 'Čtyři písničky pro děti' ('vier liederen voor kinderen') van de helaas jong gestorven componist Lubor Barta (1928-1972). De dichter is, zoals uit het notenvoorbeeld blijkt, Václav Havel, en ik weet tot op heden niet, of dat Havel zelf is, of een toevallige naamgenoot. Waarschijnlijk het laatste. Het is zeker geen toeval, dat een dochter van de componist Helena heet, maar wel toevallig dat zij getrouwd is met een zoon van goede vrienden van mij. Het kan wel zijn, dat zij als kind wel eens achter een hert aangelopen heeft, in elk geval rijdt zij in haar auto vlot door het groene licht; maar aan Václav Havel (I of II) zal dat niet bekend geweest zijn.

Nu wil ik het niet over mijn levende relaties hebben (dat kan wel eens bij een kopje koffie of als ze eens hier zijn en een bijeenkomst van de VNTS bijwonen), maar over die reeds gestorven componist Lubor Barta, die wel heel wat meer heeft geschreven dan deze kinderliedjes.

In de ledenbrief nr. 93 noemde ik terloops zijn tweede symfonie uit 1968, bijgenaamd 'Hořké Léto' ('de bittere zomer'), wat duidelijk sloeg op de gebeurtenissen in dat jaar: de tragische zomer na de 'Praagse Lente'. Een dramatisch stuk. Dramatisch is ook zijn derde symfonie uit 1972, waar soms enige verwantschap met Bartók en Sjostakowitsj te bespeuren valt.

Het zwaartepunt van zijn werk ligt wel op 't gebied van de kamermuziek: drie pianosonates, waarvan vooral de tweede zeer de moeite waard is; sonates voor fluit en piano, klarinet en piano, trombone en piano (deze combinatie komt niet zo vaak voor!), diverse werken voor gitaar, een clavecimbelsonate en vele andere.

Van de orkestwerken noemde ik al drie symfonieën, daarbij komen nog twee vioolconcerten, altvioolconcert, pianoconcert, 'Ludi' (= spelen) voor kamerorkest, 'Musica romantica' voor strijkorkest.

Zijn vocale werk is grotendeels voor koor (gemengde koren, mannen koren en kinderkoren). Zijn werken zijn vooral ritmisch levendig (dikwijls maatwisselingen), soms speels, soms dramatisch, goed geïnstrumentiseerd en zeker aantrekkelijk om mee bezig te zijn, eventueel nog eens te laten horen.

2. HELENA HONÍ JELENA VÁCLAV HAVEL

MUZIKALE NOTEN

Het bezoek van de pianist Ivan Moravec

pianist Ivan Moravec

Op zondag **17 april** 1994 zal de bekende pianist Ivan Moravec een recital geven in Muziekcentrum Vredenburg te **Utrecht** in het kader van de Internationale Pianoserie. Hierna, van 18 t/m 20 april, zal er met Prof. Moravec een masterclass op het Utrechts Conservatorium plaatsvinden. Eén middag van deze masterclass zal besteed worden aan de pianomuziek van Janáček ("In de Mist", "Het Overwoekerde Pad" en de Sonate "1905").

Pianist Ivan Moravec werd in 1930 geboren in Praag. Na studie in zijn geboortestad nam hij eind jaren '50 op uitnodiging van Arturo Benedetto Michelangeli deel aan diens masterclasses in Arezzo.

In 1959 debuteerde Moravec in London, terwijl hij in 1964 zijn debuut maakte in New York als solist bij het Cleveland Orchestra onder leiding van Georg Szell, waardoor zijn naam internationale bekendheid kreeg. Sindsdien geeft Ivan Moravec regelmatig recitals en is hij een veelgevraagd solist bij orkesten over de gehele wereld. Moravec maakt opnamen van o.a. de pianoconcerten van Brahms en werken van Chopin. Zijn opnamen werden bekend bij een breder publiek, doordat hij een van de solisten was in de film Amadeus.

WAT HET OOG STREELT

Geschenk van Jiří Kolář

Velen van u konden zich er al van overtuigen, dat dankzij bouwkundigen uit Olomouc vorig jaar de Ambassade van de Tsjechische Republiek aan de Paleisstraat te Den Haag in een waardige vertegenwoordiging van Tsjechië is veranderd.

De hele reconstructie was in november voltooid, maar het gebouw miste nog een pronkstuk in de vorm van een kunstwerk. Op dit moment zijn de wanden van het gebouw zelfs met vijf van zulke pronkstukken getooid - dit dankzij het royale gebaar van één van de bekendste Tsjechische beeldende kunstenaars: Jiří Kolář.

Deze beroemde kunstenaar, die dit jaar zijn tachtigste verjaardag viert, leeft sinds 1980 in ballingschap in Frankrijk; in zijn geboorteland miste hij datgene, wat hij wezenlijk nodig had: vrijheid voor de kunst.

Zijn kunst werd vorig jaar in een triomftocht naar Tsjechië teruggehaald - de Nationale Galerie in Praag organiseerde een bijzonder geslaagde en zeer druk bezochte retrospectieve tentoonstelling van zijn werk. De uitgeverij Odeon bracht zijn eerste onvangrijke Tsjechische monografie uit.

Jiří Kolář, geboren in Protivín in Zuid-Bohemen, is een levende legende van de Tsjechische naoorlogse avantgarde.

In de jaren veertig begon hij poëzie te schrijven. In de overgang van de jaren vijftig en zestig verliet Jiří Kolář het geschreven woord ten bate van het schilderen en in zeer korte tijd werd hij de koning van de Tsjechische collage.

De Franse criticus voor beeldende kunst Raoul-Jean Moulin heeft hem zelfs beschreven als "het meest originele, wat Tsjechoslowakije in de tweede helft van deze eeuw heeft voortgebracht".

"De wereld neemt u direct in beslag, hij verscheurt u en zet u daarna opnieuw in elkaar. Om dit gevoel te uiten, beschouwde ik de collage-vorm als de beste techniek", zei Kolář in de zestiger jaren.

Wereldberoemd werd hij ook met zijn prolages: hij knipt reproducties van (werken van) vermaarde kunstenaars in gelijkmatige stroken en door 'die samen te laten vloeien' creëert hij ruimtelijk een nieuwe kwaliteit.

De kunstenaar heeft vijf van zijn collages en prolages aan de Tsjechische Ambassade in Den Haag geschonken. Waarom juist aan Nederland? Op twee van de kunstwerken is namelijk Van Gogh "geprolaged" en op een andere Jan Amos Comenius.

Dit grote geschenk, op circa één miljoen kronen geschat, werd door Jiří Kolář in zijn atelier in Parijs overhandigd aan de zaakgelastigde van de Tsjechische Republiek, de heer J. Braun.

Behalve zijn dankbetuiging overhandigde de heer Braun aan Jiří Kolář ook een dankbrief van de Tsjechische minister van buitenlandse zaken J. Zielenec.

Jiří Kolář is van plan om binnenkort een bezoek aan Nederland te brengen - hij wil de tentoonstelling van de werken van Piet Mondriaan bezoeken.

Dana Braunová.

DE N L C - BEURS MAART 1994

Zaterdag 26 en zondag 27 maart 1994

Geopend van 10.00 - 17.00 uur

Toegang: f. 4,- per persoon voor volwassenen,

f. 2,50 per persoon voor leden, jongeren t/m 16 jaar, 65+ers.

De Nederlandse Lapidaristen Club, NLC, organiseert als enige vereniging in Nederland een tweedaagse mineralen- en fossielenbeurs. Met trots kunnen wij zeggen dat dit de grootste beurs in Nederland is met veel internationale standhouders. Door de unieke situatie in het Nederlandse Congresgebouw is het mogelijk de voorhal van de Jan Steenzaal geheel als expositieruimte te gebruiken.

Ditmaal zal de expositie 'Mineralen uit Bulgarije' centraal staan. Deze tentoonstelling geeft een overzicht van de vele prachtige mineralen die in dit, voor mineralenverzamelaars minder bekend land, voorkomen. Daarnaast vindt u in de voorhal een film- of diaprojectie.

In de Jan Steenzaal vindt u naast onze Nederlandse exposanten ook velen uit het buitenland, o.a. uit België, Duitsland, Engeland, Frankrijk, Polen, Roemenië, Slowakije en Tsjechië. U kunt er alles vinden voor onze hobby, variërend van mineralen en fossielen tot literatuur en gereedschappen.

Gediplomeerde deskundigen determineren gratis uw edelstenen en mineralen.

Verder zullen enthousiaste leden van de vereniging de activiteiten demonstreren en kunnen zij alle informatie over de cursussen en bijeenkomsten, georganiseerd door de NLC, verstrekken. Voor de jeugdige bezoeker is het mogelijk om kennis te maken met onze hobby door zelf een stukje mineraal te slijpen op een glasplaat.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de NLC Beursorganisatie: 070-327 5906

-----*-----*

ALLERHANDE

In oktober heeft het Comenius Museum op een Amsterdamse boekenveiling **De kleine Print-Bijbel** aangekocht. Deze kinderbijbel verscheen voor het eerst in 1720 bij de Amsterdamse uitgever Johannes Pauli. De uitgave die het museum heeft aangekocht is van 1754.

De kleine Print-Bijbel is een rebusbijbel bestaande uit 150 bladen met bijbelteksten, waarin telkens een woord vervangen wordt door een afbeelding. Hiermee wordt voldaan aan de dubbele eis die aan kinderboeken werd gesteld: lering en vermaak, liefst met behulp van plaatjes. De Nederlandse bewerker van dit oorspronkelijk Duitse boekje, ds. Gerardus Puppis Hondius, noemt in de inleiding Comenius als voorganger. De kleine Print-Bijbel zal opgenomen worden in de vaste expositie van het museum.

Dankzij een subsidie van de Provincie Noord-Holland kan een van de belangrijkste stukken van het museum, een **Kralitser Bijbel** uit 1895, worden gerestaureerd. Het is een Tsjechische Bijbelvertaling die al in de 16e eeuw door de Boheemse Broeders werd gedrukt. De rug van het boek was in slechte staat en wordt gerestaureerd. De bladzijden zullen worden ontzuurd, wat het behoud van het boek zeer ten goede komt. Een deel van deze werkzaamheden wordt betaald door de Provincie Noord-Holland, de resterende kosten worden door het museum zelf gedragen.

Van de boekenplank.

Van Marijke van den Wijngaard ontving de redactie het volgende.

Jan Palach

Ter herdenking van de dood van Jan Palach op 16 januari 1969 speelde studententheater Thes onlangs 'Fakkel zonder standbeeld'.

Jana Beranová die bij deze productie betrokken was, vatte het plan op om op zoek te gaan naar gedichten en teksten die over Jan Palach geschreven zijn. Het resultaat van haar zoektocht is verzameld in de pas verschenen bundel 'Hommage aan Jan Palach'.

Dit eerbetoon, aan de Tsjechische student geschiedenis die zichzelf als protest tegen de Russische bezetting vijftientig jaar geleden in het centrum van Praag in brand stak, bevat poëzie en proza uit vijftien Europese landen.

Het boekje is uitgegeven door De Geus en heeft 77 bladzijden. Prijs f. 22,50.

Karel Čapek

In de Ledenbrief van januari j.l. (nr. 94) deed Peter Krug in zijn portret van de befaamde Tsjechische schrijver Karel Čapek een oproep aan Nederlandse uitgevers en vertalers om weer eens aandacht aan het werk van Čapek te schenken, gezien het in het Nederlands vertaalde oeuvre van de auteur nu alleen maar via bibliotheken en antiquariaten te verkrijgen is.

Ik wil dit pleidooi voor hernieuwde aandacht voor Čapek van harte ondersteunen. Dames en Heren uitgevers en vertalers: ga uw gang!

Soms echter zijn er kleinschalige initiatieven.

Zo gaf Arethusa Pers (Herber Blokland) te Baarn in een oplage van 65 exemplaren in 1992 het vernaal 'De Dichter' van Karel Čapek uit. Zowel qua tekst als uitgave is 'De Dichter' een juweeltje.

Dit wordt mede veroorzaakt door een kleurenlitho van Adolf Born, die het verhaal van Čapek illustreert. Kees Merks maakte de vertaling.

Oorspronkelijk titel: 'Básník', uit: 'Povídky z jedné kapsy'.

Er zijn nog enkele exemplaren van dit zeven bladzijden tellend verhaal 'De Dichter' verkrijgbaar bij Herber Blokland

(telefoon 02154-12728). De uitgave kost circa f. 50,-.

Jaroslav Hašek

Ook is in een kleine oplage bij Arethusa Pers verschenen 'Een verhaal van een portret van keizer Franz Jozef I' van Jaroslav Hašek. Dit boekje bevat eveneens een kleurenlitho van Adolf Born; prijs circa f. 100,- (voor de liefhebber)

Peter Krug heeft in de Ledenbrief van november/december 1993 (nr. 93) een uitgebreide beschrijving van deze auteur uit het Tsjechische interbellum.

'Een verhaal van een portret van keizer Franz Jozef I' is ook te vinden in Hašek's verhalenbundel 'De mensenhandelaar van Amsterdam'. (Meulenhoff-reeks 1970).

Marijke van den Wijngaard

Zakelijk advies

'Om in zaken te slagen moet je eerlijk en voorzichtig zijn'
zei de zakenman tegen zijn kinderen.

'Wat is eerlijkheid?' vroeg een van hen.

'Altijd je beloften nakomen.'

'En wat is voorzichtigheid?'

'Nooit iets beloven.'

Een oproep uit Tsjechië.

De redactie ontving een brief van Jan Kejval uit Tsjechië, die contact zoekt met een of meerdere Nederlandse gezinnen. Het doel is puur vriendschappelijk: elkaar schrijven, elkaar opzoeken, de kinderen bij elkaar laten logeren of woningruil gedurende de vakanties.

Iets over het gezin:

Jan is 31 jaar en werkt als systems engineer bij een bedrijf die kaarten maakt (van landen en steden). Zijn hobbies zijn sport, met name triathlon, reizen en skieën. Zijn vrouw Blanka is 37 jaar, huismoeder, en houdt van muziek, correspondentie, lezen en reizen.

Jan en Blanka hebben drie kinderen. De oudste is Daniel, 15 jaar. Daniel gaat dit jaar naar de hogere technische school (HTS ?), hij houdt van computers en scouting. Daniel en Blanka hebben drie jaar in Australië gewoond en spreken daardoor goed Engels. Daniel spreekt ook Duits.

De andere twee zijn tweeling: Anicka en Honzík, drie jaar oud. Op dit moment zijn zij alleen geïnteresseerd in speelgoed. Zij proberen te leren skieën en zwemmen.

Jan was twee jaar geleden in Nederland, en vond dat de Nederlanders wat betreft ideeën veel op de Tsjechen lijken, hij vindt Nederlanders vriendelijker dan andere Europeanen. Dat is de reden waarom zij contact zoeken met Nederlandse gezinnen.

Jan Kejval
Čs. odboje 674
51800 Dobruška
Czech Republic

Wijziging advertentietarieven

De laatste maanden hebben wij de advertentietarieven niet meer afgedrukt. Dat had verschillende redenen: soms vanwege plaatsgebrek maar ook omdat de tekst niet meer klopte en we in afwachting zijn van het nieuwe logo.

De tarieven stammen uit 1986. Inmiddels is de vereniging gegroeid maar ook de kosten van papier, het drukken en de portokosten zijn gestegen. Het wordt dus tijd om onze advertentietarieven eningszins aan te passen. In de volgende Ledenbrief zullen we het nieuwe lijstje plaatsen. Onze huidige adverteerders ontvangen hierover een schrijven.

H.G.B.

VAKANTIEWONINGEN IN HET REUZENGEBERGTE,
ZUID BOHEMEN EN AAN DE SAZAWA!
APPARTEMENTEN IN DIVERSE PRIJSKLASSEN IN PRAAG!

(appartementen v.a. f 25.- p.p.p.d., luxe vakantiewoningen met tuin, ligbad, open haard etc. v.a. f 400.- per week.)

Voor inlichtingen en aanvraag van uitgebreide omschrijvingen: M. van Urk,
telefoon 020 - 6231662
telefax 020 - 6242036